

SATULATÖIDEN LAATUKRITEERIT

Suomen Valjas- ja Satulasepät ry:n laatukriteerit on laadittu asiakkaittemme, sekä hevosten että ratsastajien, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

SATULARUNKO

Rungon hitsaaminen

Suomen Valjas- ja Satulasepät ry ei hyväksy satularunkojen korjaamista hitsaamalla. SMS (Society of Master Saddlers) ja rungonvalmistajat eivät hyväksy hitsaamista.

Metalli särkyä hitsausseaman vierestä; kuumuus aiheuttaa raekoon muutoksen alkuperäisessä aineessa heti hitsausseaman vieressä, jolloin siihen syntyy heikko kohta molemmin puolin saumaa. Myös metallissa tapahtuva lämmönvaihtelu vaikuttaa metallin sisäiseen jännitteeseen sekä sitä kautta metallin kestävyys. Myöskään runkoniittejä ei saa hitsata samasta syystä. (Konsultoitu SMS ja rungonvalmistaja Lariot).

Niittien ja jalustinkoukkujen vaihto

Kaikkien runkoniittien tulee olla ehjiä, alkuperäistä vastaavia tai vahvempia. Puuttuvat ja löysät niitit päästävät rakenteita löystymään. Etukaaren kohdistuu suuri rasite, jolloin rakenteiden löystyminen johtaa etukaaren murtumiseen.

Etukaaren sidosniittien tulee aina olla teräksisiä lyöntiniittejä (ei kuparia/alumiinia/ pop-niittejä). Takakaaren niittien materiaali valitaan valmistajan mukaan, useimmiten nekin ovat lyöntiniittejä.

Niittejä vaihdettaessa on aina tarkasteltava satulan runkoa myös muilta osin, että se on esimerkiksi suora, jotta voidaan katsoa satulan olevan riittävän hyvässä kunnossa niittien vaihtamiselle. Jos satulan rungossa havaitaan alkuperäiseen kuntoon verrattuna poikkeuksia, niittejä ei suositella vaihdettavaksi.

Jos satulasta on useampi niitti poikki (enemmän kuin kaksi), on käytettävä vakaata harkintaa kannattaako tällaista satulaa lähteä enää korjaamaan. Useampi katkennut niitti saattaa viitata satulan runkorakenteen, sekä satulan tukirautojen väsymiseen ja siten satulan käyttöiän loppumiseen. Jos vaihtaa useamman niitin (enemmän kuin kaksi), on syytä huolellisesti tarkastella

satulan runkoa jotta se ei ole kieroutunut, sekä satulan on oltava ilmoitetussa leveydessä ja oltava myös muilta runko-osiltaan alkuperäistä vastaavassa kunnossa. Myöskään rungon tukiraudan ja itse runkomateriaalin väliin ei saa olla syntynyt rakoja.

Joissain vanhemmissa eurooppalaisissa satuloissa (esim. Amerigo, Equipe, Childeric, Antares, Meyer) takakaaren keskimmäiset kolme niittiä voivat olla alunperin vetoniittejä (pop-niittejä). Amerigo ja Equipe suosittelivat käyttämään alkuperäisen kaltaisia niittejä.

Jalustinkoukkujen vaihdossa käytetään aina alkuperäisen kaltaista koukkuja. Koukku kiinnitetään vahvoilla niiteillä, joita on määrällisesti yhtä monta kuin alkuperäisessä koukussa. Niittien tulee olla yhtä vahvoja kuin etukaaren sidosniitit.

Satulan istuimen alla olevia jousia emme suosittele vaihtamaan lainkaan. Jos se katkeaa, satula on elinkaarensa päässä.

Rungon symmetrisyys

Satularungon pitää olla mahdollisimman suora. Kiero eli epäsymmetrinen runko voi aiheuttaa sekä ratsulle että ratsastajalle epäsymmetriaa lihaksistoon ja liikeratoihin. Siitä voi ajan myötä seurata ongelmia ja vammoja. Lisäksi kiero satula aiheuttaa turhaan paineen epätasaista jakautumista ja vaikeuttaa myös ratsastajan ideaalia istuntaa ja apujen käyttöä.

SMS:n (Society of Master Saddles) standardin mukaan satulanvalmistajien rungon symmetrian virhemarginaali on 2 mm. Satularungon 4 mm:n epäsymmetria voi johtaa siihen, että satula ei pysy selän keskilinjalla liikkeessä.

Runko voi kieroutua useasta syystä:

- rakenteiden väsyminen (selkään nousu aina samalta puolelta ilman koroketta)
- etukaaren niittien rikkoutuminen
- hevosen kaatuminen esim. esteillä taikka maastossa
- hevosen piehtarointi satula selässä
- satulan kiinnijääminen esim. ovenkahvaan jalustinhihnasta
- hevosen epäsymmetria lihaksistossa tai muuten rakenteellisesti
- pitkään epäsymmetrisinä olleet paneelit
- satulan valmistajan tehtaalla tapahtunut valmistusvirhe
- satulan huono käsittely, esim. tippuminen satulatelineestä

Emme suosittele rungon suoristusta mm. seuraavista syistä:

- rungonvalmistaja Lariot ei hyväksy lainkaan rungon suoristusta, myöskään muut rungonvalmistajat eivät suosittele sitä
- suoristus ei välttämättä onnistu
- suoristus vaikuttaa olevan lyhytaikainen apu, koska runko pyrkii uudelleen kiero
- jos runko kuitenkin päädytään suoristamaan, pitää asiakkaalle kertoa selkeästi, että kyse on tekohengityksestä, joka antaa satulalle mahdollisesti vain alle vuoden lisää käyttöikä

Rungon muokkaus (kavennus/levennys)

Satulan runkoa saa muokata vain sen valmistajan suositusten mukaan ja siihen tarkoitetuilla, asianmukaisilla laitteilla. Uusi leveys ja päivämäärä suositellaan merkittäväksi esim. lyöntikirjaimilla satulan siipeen. Kaikki satulan rungot eivät ole muokattavia.

Puurunkoisten satuloiden muokkaus voi löysentää etukaaren sidosniittejä. Tämän takia muokkaus suositellaan tehtäväksi runko paljaana (vähintään paneelit irti). Näin voidaan muokkauksen ajan seurata, että runko pysyy suorassa ja niitit katkeamatta. Puurunkoista satulaa muokattaessa on asiakkaalle ilmoitettava mahdollisista riskitekijöistä, esim. satulan etukaaren niittien katkeamisesta mahdollisuudesta taikka satulan rungon kieroutumisesta. Puurunkoista satulaa ei suositella muokattavaksi edellä mainituista syistä.

Rungon tarkastus ja runkoraportti

Runkotarkastus tarkoittaa, että paneelit ja rungon alapuolen suojanahka irrotetaan kokonaan. Rungon alapuoli tarkastetaan kokonaisuudessaan: niitit, metalli- ja puuosat, jalustinkoukut ja niiden niitit sekä rungon symmetrisyys.

Rungon tarkastus pitää tehdä aina villojen vaihdon yhteydessä. Samoin siinä tapauksessa, että on pieninkin epäily rungon kunnosta (nitinää, naksumista, notkumista tms).

Rungon tarkastuksesta suositellaan tehtäväksi *KIRJALLINEN RAPORTTI*. Raportti kannattaa jättää itselleen sekä antaa kopio asiakkaalle. Raportissa kannattaa mainita ainakin seuraavat asiat:

- satulan tunnistenumero
- satulan istuimen symmetrisyys
- satulan istuinnahan, saumojen ja siipien kunto
- satulan jalustinkoukkujen sekä niiden niittien kunto
- satulan vastinhihnojen, niiden nahan ja ompeleiden kunto
- satulan toppaustarve
- myös kuvia, jos mahdollista (kuvatodiste)
- kaikki muut huomionarvoiset seikat

Rikkinäistä runkoa ei saa päästää käyttöön!

Jos asiakas vaatii runkovikaisen satulan kiinni ompelemista, satulaan pitää merkitä rungon viallisuus. Merkinnän voi tehdä esimerkiksi kolvilla tai lyöntikirjaimilla vasemman siiven yläreunaan, lähelle sarjanumeroa.

Mikäli satula on mahdollista vielä korjata tulevaisuudessa, kirjoitetaan rikko esim. valkoisella tussilla rungon suojanahkaan. Se voidaan sitten myöhemmin vaihtaa rungon vaihdon yhteydessä.

Rungon takuu-aika on valmistajasta riippuen 3-10 vuotta. Satulan elinikä on valmistajien mukaan 10-15 vuotta. Säännöllisesti huollettu ja hyvin pidetty satula voi kestää pidempäänkin.

PANEELIT

Paneelien symmetrisyys

Koska satulat ovat suurimmaksi osaksi käsityötä, pienet epäsymmetrisyydet ovat normaaleja. Paneelinahan laatu voi vaihdella. Toinen paneeli voi olla venyvämpää nahkaa, jolloin se helposti venyy eri muotoon kuin toinen (etenkin jos toppaukset pääsevät pitkään olemaan epäsymmetriset).

Satulaseppä kertoo mikäli epäsymmetria on merkittävä ja aiheuttaa epämukavuutta hevoselle taikka ratsastajalle. Siinä tapauksessa asiakkaalle suositellaan paneelien vaihtoa (jos mahdollista) tai satulan jättämistä pois käytöstä. Kovin epäsymmetriset paneelit aiheuttavat samoja ongelmia kuin kiero runko.

TOPPAUS

Toppausmateriaalit

Toppausmateriaaleja on useita erilaisia ja ammattitaitoinen seppä hallitsee useamman erilaisen toppausmateriaalin käytön. Toppaamiseen tulee käyttää ainoastaan satulan toppaamiseen tarkoitettuja villoja.

Laatta- taikka ilmapaneelein topattua satulaa ei tule muuttaa villatopatuksi satulaksi paitsi tehtaan toimesta vaihdattamalla koko toppausosan. Laatta- taikka ilmatopatun satulan toppausosaan ei mahdu tarpeeksi villaa, jotta se pehmentäisi ja jakaisi ratsastajan painon tasaisesti hevosen selkään.

Aitoa villaa ja synteettistä toppausvillaa ei tule sekoittaa samaan satulaan, sillä ne eivät toimi yhdessä. Jos vanhat toppaukset ovat hyvässä kunnossa ja tarvitaan villojen lisäys (täydennystoppaus), on lisäyksessä käytettävä villa oltava samanlaista tai lähinnä samanlaista kuin paneeleissa on ennestään.

Yhtä satulaa topattaessa on käytettävä vain yhtä villalaatua - myöskään eri luonnonvilloja ei tule sekoittaa keskenään niiden erilaisista ominaisuuksista johtuen (esim. kuidun pituus, karheus, rasvaisuus).

Asiakkaalle tulee kertoa mitä materiaalia on käytetty ja miksi.

Toppauksen takuu

Satulan pitää sopia heti toppauksen jälkeen. Satulan pitää tietenkin olla rungoltaan ja kooltaan sopiva jo ennen toppausta. Satulasepillä on yleensä toppaustakuu yksilöllisin perustein. Satulansovitukseen kuuluu olennaisesti satulan tarkistus myös ratsastettuna. Jos satulaseppä ei ole itse sovittanut ja todennut satulaa sopivaksi, vastuu sopivuudesta on asiakkaalla.

Hevosen lihaksiston epäsymmetrisyys ja ratsastajan vinous vaikuttavat toppauksen muokkautumiseen. Toppaukset voivat painua epäsymmetrisesti, joten joskus tarvitaan tiheämpää

tarkistusväliä ja toppausten suoristamista.

Tarvittaessa voidaan käyttää irrallisia satulan sopivuutta lisääviä pädejä/romaaneja, jotka auttaa satulan pysymistä suorassa ja estää/hidastaa toppausten vinoutumista.

Hevosen lihaskunto voi muuttua nopeasti, joten satulan sopivuudelle ei voi antaa takuuta parin kuukauden päähän.

Toppauksesta on suotavaa tehdä raportti (esim. laskuun), josta ilmenee:

- satulan tunnistetiedot
- tehty työ
- päivämäärä
- käytetty materiaali
- työn tekijä
- kaikki poikkeava (Miksi tehty? Mitä tavoitellaan?)

Raportti on viisasta säilyttää, näyttää seuraavalle sepälle ja antaa satulan mukana eteenpäin, jos satula vaihtaa omistajaa. (Vertaa auton huoltokirjaan!)

VASTINHIHNAT

Vastinhihnat vaihdetaan mieluiten aina pareittain puolellensa ja samasta nahasta, jotta mahdollinen venyminen on mahdollisimman tasaista ja reiät pysyvät samalla korkeudella.

Vastinhihnoissa on käytettävä tarkoitusta vastaavaa materiaalia, tarkoitusta varten parkittua (yleensä kromiparkittua) nahkaa, joka on paksuudeltaan n. 5 mm.

LOPPUSANAT:

Kukaan ei ole erehtymätön, ja inhimillinen virhe saattaa sattua kenelle tahansa.

Väärinkäsityksiä syntyy helposti, joten ole aina avoin ja rehellinen.

Hevosten lihaksisto ja lihavuusaste muuttuu jatkuvasti, muutos saattaa tapahtua nopeastikin.

Ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa saavuttaa haluttu lopputulos.

Satulasepän tulee voida konsultoida kollegaa tarvittaessa ilman että ammattimaisuus kärsii.

Avoimuus ja yhteistyö valjas- ja satulaseppien, sekä muiden hevosia hoitavien henkilöiden kesken edistää sekä hevosten hyvinvointia, turvallisuutta ja hyvää hevosmiestaitoa.